

*žene u crnom
beograd*

IZVEŠTAJ

O

AKTIVNOSTIMA

maj - avgust 2018.

Kao i do sada, donosimo kratak izveštaj o aktivnostima Žena u crnom u navedenom periodu a ukoliko vas zanimaju opširnije informacije, možete ih naći na našem web-sajtu www.zeneucrnom.org ili nam se obratite putem mail: office@zeneucrnom.org

Unapred se solidarno zahvaljujemo.

žene u crnom

ULIČNE AKCIJE

U ovom izveštajnom periodu organizovale smo sedam (7) akcija, a takođe smo aktivno učestvovala i u drugim uličnim akcijama:

Komemoracije/obeležavanje važnih datuma zločina počinjenih u naše ime, kao i drugih zločina nad civilnim stanovništvom, tokom i nakon ratova, na prostoru bivše Jugoslavije:

24. maj, Kruševac „Pamtimo hrabri otpor žena!“ - Udruženje žena „Peščanik“, Mreža žena Rasinskog okruga i Mreža Žena u crnom obeležile su 19 godišnjicu protesta žena Rasinskog okruga protiv prisilne mobilizacija 1999.

Mirovnom akcijom, organizovanoj i povodom 24. maja – Dana ženskih akcija za mir i razoružanje, aktivistkinje su podsetile na hrabri otpor žena mobilizaciji i ratu na Kosovu.

U znak sećanja na taj dan, aktivistkinje su stajale na trgu držeći transparente sa natpisima:

- Pamtimo hrabrost žena Rasinskog okruga
- Rasinski okrug: 12 000 mobilisanih i 52 poginule osobe. Zašto?
- Sve za mir, zdravlje i znanje – ništa za naoružanje!

U akciji je učestvovalo oko dvadesetak (20) aktivistkinja.

Udruženje žena „Peščanik“, Mreža žena Rasinskog okruga i Mreža Žena u crnom obeležavaju ovaj dan od 2014. godine. Navedena udruženja svake godine šalju inicijativu Gradu Kruševcu da se 24. maj proglasi Danom sećanja na pobunu protiv prisilne mobilizacije u Kruševcu i Rasinskom okrugu 1999.

U inicijativi se između ostalog, navodi: „Maja 1999., nekoliko hiljada majki, sestara, supruga, građanki i građana, marširalo je iz dana u dan, ulicama grada tražeći prestanak rata na Kosovu i prestanak mobilizacije muškaraca. Još uvek ne znamo ko je odgovoran za 12 000 mobilisanih tokom 3 meseca i 52 poginule osobe u Rasinskom okrugu. Još uvek ne znamo ko je odgovoran za neizmerne gubitke, patnje, traume žena izazvane prisilnom mobilizacijom njihovih muških srodnika“. Dosada su se vlasti oglušile o ovu inicijativu.

19. jun, Foča (Bosna i Hercegovina) „Pamtimo žene silovane u ratu! Pamtimo žene Foče“ - Povodom 19. juna – Međunarodnog dana borbe protiv seksualnog nasilja u ratu, Žene u crnom iz Beograda su organizovale obeležavanje ovog dana u Foči – mestu gde je ratni zločin silovanja, uključujući zločin seksualnog ropstva, bio najrasprostranjeniji tokom rata u Bosni i Hercegovini.

Obeležavanje je organizovano uz podršku: Udruženja građana *Goraždanke* iz Goražda, Udruženja žena *Seka* iz Goražda, Udruženja žrtve rata *Foča 92-95* iz Sarajeva, Udruženja žena žrtva rata iz Sarajeva, Fondacije

Cure iz Sarajeva, Autonomnog ženskog centra iz Beograda, Mreže žene protiv nasilja i Mreža Žena u crnom iz Leskovca, Kraljeva i Pljevalja.

Akcija je počela protestom ispred sportske hale *Partizan* (kao jednom od brojnih mesta zatočenja i seksualnog nasilja nad ženama), gde je, pored transparenta *Pamtimo žene silovane u ratu*, položeno cveće. Potom su se učesnice/i, uputili na glavni gradski trg, na kome je održan protest, a bili su istaknuti transparenti:

- *Pamtimo žene silovane u ratu*,
- *Pamtimo žene Foče*,
- 19. jun – *Međunarodni dan borbe protiv seksualnog nasilja u ratu*,
- *Pamtimo žene silovane u ratu*,
- *Solidarnost*,
- *Odgovornost*

Protest je nastavljen gradskim ulicama, sa zaustavljanjem pored Kazneno-popravnog/*KP doma Foča* (jednom od brojnih mesta zatočenja, zlostavljanja i ubistava muškaraca), došla na most na kome su ljudi bili ubijani).

Na mostu na reci Drini, izvedena je scenska akcija sa ogledalima tokom koje je deset aktivistkinja držalo deset ogledala na kome je na crnom floru bilo ispisano *Pamtimo žene Foče*. Scenskom akcijom sa ogledalima „*iznosimo u javni prostor ono što se skriva, poriče, umanjuje – zločini iz prošlosti. To je ujedno bio poziv zajednici/društvu u čije ime su počinjeni zločini, da se pogleda u ogledalo žrtava – da se suoči sa istinom o zločinima, da razmišlja o žrtvama, ali i o samima sebi – da se suoči sa sopstvenim odrazom u ogledalu!*“, navedeno je u letku o akciji.

Na mostu je ostavljen transparent *Pamtimo mesta zločina* i jedno ogledalo, dok je u reku Drinu bačeno cveće.

Akcija je završena u mestu Miljevina (nedaleko od Foče), gde je na kapiji *Karamanove kuće* (jedno od najpoznatijih mesta zatočenja žena i seksualnog ropstva žena u ratu) položeno cveće i ostavljen transparent *Pamtimo žene silovane u ratu*.

Ovom akcijom je, po prvi put, organizovano javno obeležavanje i podsećanje na zločine počinjene u gradu Foča - posle 26 godina od zločina, posle 26 godina tišine koja, na žalost, i dalje okružuje zločine...

U ovoj akciji učestvovalo je stotinjak (**100**) osoba a ceo događaj je bio izuzetno medijski propraćen.

10. jul, Beograd „Srebrenica 8372...“- Povodom 23. godišnjice genocida u Srebrenici, Žene u crnom su 10. jula 2018. godine, na Trgu Republike organizovale stajanje u crnini.

Izvedena je scenska akcija u saradnji sa umetničkim kolektivima Dah teatrom i Škartom.

Aktivistkinje Žena u crnom su na Trgu Republike razvile 40 m dugačko **crno platno/crni flor** – simbol bola i žalosti, kao i pobune protiv poricanja genocida.

Potom je 30 aktivistkinja šapatom čitalo imena, upisana na srebrnoj foliji ubijenih ljudi u Srebrenici. Ovim činom se označava trag/prisustvo ubijenih u nama – upisivanje u memoriju onoga što se negira u Srbiji... Zatim je deset aktivistkinja izašlo na Trg, polako jedna za drugom, sa deset crnih papira formirajući tako reč Srebrenica. Sa leve i desne strane, postavljena su platna *Solidarnost* i *Odgovornost*.

Grupa od 23 (godišnjica genocida) aktivistkinja i aktivista se popela na stepenice spomenika Knezu Mihailu i držala **srebrne folije** – 23 ogedala povodom 23 godišnjice od genocida sa cifrom **8732...**simbol poštovanja žrtava.

Na kraju je jedna aktivistkinja iz crne torbe po Trgu Republike prosula latice **belih ruža** – simbol nežnosti i uzvišenosti. Ovom scenskom akcijom učinile smo vidljivim razmere nasilja počinjenog nad Srebrenicom i iskazujući brigu i saosećanje prema žrtvama genocida.

U akciji je učestvovalo stotinjak (**100**) osoba, a ceo događaj je bio veoma dobro medijski praćen.

Žene u crnom

Feminističke, antifašističke, antiratne, antirasističke, antimilitarističke akcije:

Navodimo ih hronološki:

1. maj, Beograd – Povodom Međunarodnog dana rada u organizaciji sindikata 'Nezavisnost' i 'Sloga' oko petnaestak aktivistkinja i aktivista ŽUC-a učestvovalo je u uličnom maršu. Tokom marša dogodio se incident – uhapšeno je dvoje aktivista koji navodno vređali ministra za rad Republike Srbije i u akciji ispred policijske stanice u kojoj su privedeni, organizovana je akcija protiv policijske represije sa zahtevom za oslobađanjem aktivista. U ovoj solidarnoj akciji učestvovali su aktivisti/kinje ŽUC-a, zajedno sa više desetina osoba i nakon par sati aktivisti su oslobođeni.

9. maj „Stop fašizmu“ – Povodom **Dana pobeđe nad fašizmom** Žene u crnom, Inicijativa mladih za ljudska prava, antifa-hor Naša pjesma, Savez antifašista Srbije su organizovali antifašističku akciju ispred Spomenika obešenim rodoljubima iz Drugog svetskog rata (Terazije 12, kod Igumanove palate).

Na protestu su bila istaknuti sledeći transparenti:

- *Transparent sa slikom obešenih antifašista*
- *Stop fašizmu*
- *Žene u crnom protiv fašizma*
- *No pasaran*
- *Žene u crnom antifašistkinje*
- *Stop fašizmu na raznim jezicima*

Antifašistički hor Naša pjesma je tom prilikom otpevao pesme: *Naša pjesma, Bela ciao, Konjuh planinom, Ay Carmela...*

Akcija se završila polaganjem crvenih ruža na spomenik obešenim antifašistima.

U ovoj mirovnoj akciji je učestvovalo je oko **40** aktivistkinja i aktivista.

14. maj, Beograd „Nikada nećemo zaboraviti – Nakba 1948“ - Povodom 70 godina od početka Nakbe (katastrofe), kada je 1948. na prostoru Palestine stvorena država Izrael,

Žene u crnom su u glavnoj gradskoj ulici (Knez Mihailovoj) organizovale mirovnu akciju „Nikada nećemo zaboraviti Nakba 1948“ u crnini i ćutanju.

Na protestu su bili istaknuti sledeći transparenti na arapskom, hebrejskom, engleskom i srpskom jeziku:

- *Nikada nećemo zaboraviti Nakba (1948-2018)*
- *Stop okupaciji*
- *Mir*
- *Pravda*
- *Odgovornost*
- *Pravda, a ne osveta*
- *Solidarnost sa mirovnim pokretom Izraela i Palestine*

Protestu je prisustvovalo dvadesetak (**20**) aktivistkinja i aktivista. Protest na žalost nije bio medijski praćen, a protekao je uz vidno pojačano policijsko obezbeđenje.

18. maj, Beograd „Dan sećanja na žene žrtve nasilja“, u organizaciji Autonomnog ženskog centra, Mreža za žene žrtve nasilja i Žena u crnom. Protest je usmeren protiv femicida i rastućeg muškog nasilja nad ženama u Srbiji.

20. jun, Beograd „Solidarnost sa izbeglicama“ – Povodom 20. juna -Svetskog dana izbeglica, Žene u crnom organizovale mirovnu akciju kojom su ukazale na težak položaj u kome se nalaze izbeglice/migranti širom sveta.

Na protestu je bilo oko tridesetak (**30**) aktivistkinja i aktivista Žena u crnom, u crnini i ćutanju su iskazali otpor militarizaciji granica, postavljanju ograda i bodljikavih žica i pre svega rasističkim politikama širom Evrope. U znak internacionalističke solidarnosti, aktivistkinje i aktivisti su nosile/li transparente na kojima je na engleskom, bhs-u, paštu i farski jeziku bilo ispisano:

- „Stop ratu, a ne izbeglicama“,
- „Zaustavite rat a ne izbeglice“,
- Hoćemo otvorene granice“ itd.

Tokom cele akcije Simo Spasić, predsednik Udruženja nestalih i kidnapovanih i ubijenih sa Kosova i Metohije, napadao je i vređao aktivistkinje i aktiviste. To se dešavalo i u brojnim drugim akcijama ŽUC-a, zbog čega smo pokretale krivične prijave (*opširnije možete naći u Dosijeu br.12 – o napadima na ŽUC, septembar 2018.*).

Navodimo samo neke od mizoginih, nacionalističko-militarističkih uvreda i optužbi Sime Spasića:

- *Žene u crnom dobiju milionske cifre od Zapada! Soroševe plaćenice...*
- *One profitiraju na kostima svih žrtava, a njima niko nije ubijen!*
- *Ovakva organizacija postoji jedino u Beogradu, recite mi zašto takvih nema u Sarajevu, Zagrebu, Prištini?*
- *Ja ne smem da odem u Sarajevo, Zagreb, Prištini da pričam o srpskim žrtvama!*
- *Niste vi samo Srkinje, ima među vama Muslimana, Hrvata...*
- *Da vas nabijem na kolac 15 dana da crkavate!*
- *Da ste kod Putina i Kim Džong Una, raketom biste u nebo letele!*
- *Ja bih vas u svemir lansirao pa tamo demonstrirajte i nikad da se ne vratite!*
- *Nabijem vas na kurac!*
- *Dobijte milionske pare da pravite od Srba zločince... Da Bog da od tih para (plaćeničkih) da kupujete sanduke za članove porodice...*
- *Da se vama koji "pravite od Srba zločince" zatre seme...*

Kanađanin srpskog porekla (koji je i ranije ometao akcije ŽUC-a) vikao je uglavnom na engleskom: „Ova organizacija je uvek radila protiv interesa srpskog naroda, a u interesu Zapada...Podržavaju one koju su nas ubijali, vadili naše organe, one rade protiv srpske istorije, traže nam srce Srbije...“ itd.

Aktivisti i aktivistkinje Žena u crnom su reagovali čim je nasilje počelo, a policija je tek nakon pola sata reagovala, čime su omogućili da se nasilje nesmetano odvija i ŽUC je podneo krivičnu prijavu.

SUOČAVANJE S PROŠLOŠĆU

TRANZICIONA PRAVDA - FEMINISTIČKI PRISTUP

Ovo je jedna od najvažnijih aktivnosti Žena u crnom. Sastoji se od mnoštvo segmenata: uličnih akcija, radionica, predavanja, stvaranje različitih modela tranzicione pravde sa feminističkog stanovišta, saradnje sa srodnim organizacijama u vidu zajedničkih akcija, (kampanja, konsultativnih sastanka).

Posećivanje mesta zločina počinjenih u naše ime kao i drugih zločina nad civilnim stanovništvom, tokom ratova, na prostoru bivše Jugoslavije:

U ovom izveštajnom periodu Žene u crnom su organizovale sledeće aktivnosti:

31. maja i 1. juna "Pamtimo" Zvornik (Bosna i Hercegovina) – Povodom 26. godina od zločina na području Zvornika, Žene u crnom su 31. maja i 1. juna 2018. godine, zajedno sa Udruženjem žrtava opštine Zvornik, obeležile 26 godinu od masovnih zločina počinjenih od strane srpskih oružanih formacija nad nesrpskim stanovništvom.

Tokom maja i juna 1992. srpske oružane formacije vršili su zločine etničkog čišćenja, pljačke, torture, ubijanja... 31. maja 1992. godine prognano je više hiljada civila iz 13 sela sa područja opštine Zvornik, a oko 700 muškaraca potom je ubijeno u mestu Gerina klanica.

U okviru komemoracije pet (5) aktivistkinja ŽUC-a je učestvovalo u sledećim komemorativnim skupovima:

31. maj 2018:

- **Poseta konc-logoru Pilica** (nekadašnji Dom kulture, sad ruševina) u kojem je ubijeno **595** muškaraca bošnjačkog imena, samo su dva preživela, jedan od njih je umro prošle godine; ovom činu prisustvovalo je više stotina osoba.
- **„Klišanska noć straha i neizvesnosti“** istorijski čas u selu Klisa o zločinu počinjenom 31. maja 1992. kada su srpske oružane snage saterale više hiljada civila iz 13 sela sa područja opštine Zvornik. Takođe je održana promocija knjige „*Skinuti su sa hljeba i vode*“ autora Nazima Ibrahimović i Hazim Karić. Knjiga rekonstruiše događaje maja i juna '92., svedoči o genocidu, negiranju genocida u Srbiji...

1. jun

- **Mirovni marš 'Stazom smrti'** sa porodicama žrtava i preživelim;

- **Crni vrh – masovna grobnici** – Predstavnici Udruženja žrtava su podsetili da je **670** žrtava eshumirano, od toga **450** je identifikovano, traga se još za **250** osoba. a od 2003. godine nije pronađena nijedna žrtva iz Bijelog potoka...
- **Karakaj - poseta bivšem konc-logoru u srednjoškolskom centru u Karakaju**, gde je deportovano više od **700** muškaraca, među kojima je bilo i maloletne dece i starijih od 80 godina, gde su ubijeni;
- **Ukop/dženaza na broblju/mezarju u Memićima** - ukopani su posmrtni ostaci jedne eshumirane žrtve...

11. jul, Srebrenica "Solidarnost i odgovornost" - odlazak na komemoraciju u Memorijalnom centru Potočari/Srebrenica, gde je tog dana izvršen ukop/dženaza **35** posmrtnih ostataka žrtava genocida. Komemoraciji je prisustvovalo dvadesetpet (**25**) aktivista/kinja Mreže Žena u crnom iz cele Srbije, kao i troje aktivista iz Italije.

18. jul, Beograd „Pamtimo zločin u Orahovcu“ – Povodom 20 godina od zločina nad srpskim civilima Žene u crnom i Fond za humanitarno pravo su i ovog 18. jula, zajedno sa porodicama žrtava, prisustvovali komemoraciji na groblju Orlovača, na kome su položili venac sa natpisom *“Pamtimo zločine u Orahovcu”*. I ovim činom Žene u crnom i Fond za humanitarno pravo su izrazili saosećanje i solidarnost sa porodicama žrtava, kao i podršku njihovim zahtevima za utvrđivanjem svih činjenica o ovom zločinu i privođenjem svih počinilaca pravdi.

Na groblju Orlovača sahranjeni su posmrtni ostaci najvećeg broja žrtava, među kojima su članovi porodice Kostić i porodice Nikolić. Oni su ubijeni 17. i 18. jula prilikom napada OVK na sela Retimlje i Opteruša, u opštini Orahovac, na Kosovu.

I ove, kao i svih prethodnih godina, niko od političkih zvaničnika države Srbije nije prisustvovao obeležavanju dvadesete godine od zločina.

ŽENSKA SOLIDARNOST ZA KAŽNJIVOST RATNIH ZLOČINA

Akcije ženske solidarnosti – feminističke etike brige i odgovornosti, činovi uzajamne podrške, razmene i saradnje u regiji u cilju izgradnje pravednog mira.

U ovom periodu organizovale smo razmene i posete:

31. maja i 1. juna – Susret u Đulićima i Klisi sa ženama i porodicama žrtava nakon obeležavanja godišnjice zločina na području opštine Zvornik.

18. jun, Gorazde (Bosna i Hercegovina) – U prostorijama udruženju žena *Seka* u Gorazdu organizovan je sastanak sa aktivistkinjama pomenutog udruženja i preživelim ratnih zločina na području Istočne Bosne. Na sastanku su bile i žene koja su preživele ratni zločin silovanja. Svedočile su o ratnim stradanjima, ali i o aktivnostima u posleratnom periodu.

9. jun, Beograd – Solidarna poseta oko pedeset (**50**) aktivistkinja ženske sekcije Socijaldemokratske partije/SDP iz opštine Sarajevo. Tokom razmene aktivistkinje govorile o aktivnostima ŽUC-a u vezi sa tranzicionom pravdom-suočavanjem s prošlošću, kao i o aktuelnoj društvenoj i političkoj situaciji u BiH i Srbiji. Nakon toga je organizovan zajednički obilazak Beograda.

22. jun i 25. jul – Solidarna poseta aktivistkinjama u Đulićima, dogovori o narednim zajedničkim aktivnostima.

21. jul, Novi Sad – **Kulturno-istorijska poseta i solidarni susret** u organizaciji Udruženja građanki *'Anima'* iz Đulića, a uz podršku aktivistkinja ŽUC-a, **53** žene iz opštine Zvornik (BiH) posetile su Novi Sad. Tokom posete organizovano je više kulturnih aktivnosti: feministička tura *"Znamenite žene Novog Sada"*; poseta starom delu grada; antifašističkim spomenicima, Dunavskom keju, Petrovaradinskoj tvrđavi, druženje.

Ovu kulturno-istorijsku posetu Novom Sadu organizovala je Anđelija Vučurović (ŽUC) uz podršku aktivista/kinja i saradnica/i ŽUC-a iz Novog Sada: Jelena Stamenković, Svenka Savić, Nedim Sejdinović, Duška Medić, Damir Marton, Nikole Ačanski.

Kažnjivost zločina – put do pravednog mira: praćenje suđenja u Specijalnom sudu

Suđenje za ratni zločin u Kravici - Pred Većem za ratne zločine/Specijalni sud u Beogradu osam pripadnika Specijalne brigade Vojske Republike Srpske optuženi su za ratni zločin (ubistvo **1.313** Bošnjaka, u okviru srebreničkog genocida, 13. jula 1995. godine).

Da podsetimo: Optužnica za zločin u Kravici podignuta je početkom 2016. godine. To je bio početak najznačajnijeg suđenja pred Višim sudom u Beogradu/Specijalni sud, jer se radi o srebreničkom genocidu. Međutim, 14. jula 2017. godine, Apelacioni sud je doneo odluku da se poništi optužnica za ovaj zločin, koji inače nije kvalifikovan kao genocid, jer je podignuta u trenutku kad Tužilaštvo za ratne zločine/TRZ nije imalo glavnog tužioca. Suđenje je nastavljeno novembra 2017. godine, a ročišta se stalno odlažu zbog nepojavljivanja svedoka, neaktivnosti tužilaštva i odustajanja zaštićenih svedoka usled pretnji koje dobijaju.

U ovom izveštajnom periodu održano je samo jedno ročište – **20. jula**. Održan je glavni pretres, premda su advokati odbrane pokušali da ga odlože...Ovom prilikom saslušana su dva zaštićena svedoka.

Zaštićeni svedoci su sudskom veću rekli da u svemu ostaju kod iskaza datog u istrazi, 16. marta 2015. godine, a na današnjem glavnom pretresu ispričao je ukratko o ubistvima 1313 zarobljenih Srebreničana, u hangarima u mestu Kravica.

Nastavak glavnog pretresa zakazan je za 25. i 26. septembar.

Suđenje za ratni zločin u selu Trnje/Kosovo

Dana 25. marta 1999. godine, pripadnici srpskih oružanih snaga su počinili masovna ubistva albanskih civila u selu Trnje (opština Suva Reka). Tog dana ubijeno je između 24 i **36** ljudi.

U nastavku dokaznog postupka, održan je glavni pretres u procesu za ratni zločin počinjen u selu Trnje, 25. marta 1999. godine. Pretres je održan **4. juna**, kad su se optuženi (Gavrilović Pavle i Rajko Kozlina) izjasnili o izmenjenoj optužnici Tužilaštva za ratne zločine od **23. aprila 2018.** godine. Obojica optuženih su se izjasnili da su razumeli optužnicu, da se ne osećaju krivi i da navodi iz optužnice nisu istiniti.

Takođe, na današnjem glavnom pretresu saslušan je svedok odbrane Dejan Milosavljević. Svedok je u vreme koje je obuhvaćeno optužnicom bio kuvar u vojsci.

Posle saslušanja svedoka, raspravljalo se o nastavku dokaznog postupka, pa je tako jedan od advokata odbrane zatražio da se kao dokaz izvedu Pravila službe. Tužilaštvo je na to reklo: „*Da je u ratu sve rađeno po pravilima službe, mi danas ne bismo bili ovde. Mi smo ovde zato što se nije radilo po pravilima službe.*“

Suđenje za zločin u Lovasu/Hrvatska: Pred Većem za ratne zločine Specijalnog suda u Beogradu, održan je glavni pretres optuženim licima koji se terete da su izvršili krivično delo "Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 142 st. 1 KZ SRJ, u saizvršilaštvu, u vezi čl. 22 KZ SRJ". Od 10. do 18. oktobra 1991. pripadnici agresorske JNA, uz pomoć pripadnika Teritorijalne odbrane, lokalne civilno-vojne vlasti, paravojnih jedinica „Dušan Silni“ i „Beli orlovi“ vršili su ratne zločine u Lovasu u kojima je ubijeno **70** hrvatskih civila.

Da podsetimo: suđenje za zločine u Lovasu počelo je 17. aprila 2008. godine. Saslušana su 194 svedoka. U prvostepenoj presudi donetoj 26. juna 2012. godine navedeno je da su optuženi dobili kazne između 20 i 4 godine zatvora. Apelacioni sud je 9. decembra 2013. godine ukinuo presudu i proces vratio na ponovno suđenje.

U ovom izveštajnom periodu održano je samo jedno ročište – **14. juna**, premda su svakog meseca su zakazivana suđenja, ali zbog odlaganja, nijedno ročište nije održano...

(Opširnije izveštaje sa navedenih suđenja možete naći na sajtu ŽUC-a).

UMETNIČKI ANGAŽMAN U SUOČAVANJU S PROŠLOŠĆU/TRANZICIONOJ PRAVDI

U ovom periodu nastavljena je praksa zajedničkog rada i saradnje umetničkih kolektiva, profesionalnih pozorišta, umetnica/ka angažovanih na umetničkom oblikovanju otpora ratu, ratnim zločinima, represiji, kršenju ljudskih prava. Pored već navedenih umetničko-aktivističkih inicijativa, pre svega u rubrici »Ulične akcije«, u ovom periodu organizovano je više radnih sastanaka u vezi sa osmišljavanjem i realizacijom aktivističko-umetničkih akcija sa umetničkim kolektivima. U ovom periodu, organizovale smo sledeće aktivnosti:

5. maj; Zajednički umetničko-aktivistički poseta – galeriji umetnika i aktiviste Nikole Džafa/Art klinika (Multimedijalni centar Led art/Art klinika) u Petrovaradinu kod Novog Sada.

Na ovom susretu je bilo prisutno **29** osoba iz Srbije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Slovenije koje su učestvovala na Regionalnom susretu Ženski sud – feministički pristup pravdi. Pored posete galeriji, bilo je reči o značaju umetničkog angažmana i saradnje sa ženama u crnom u suočavanju s prošlošću.

Tokom juna i početka jula sa održani su u prostorijama ŽUC-a radni sastanci sa umetničkim kolektivima Škart i Dah teatar aktivistkinje ŽUC-a - zajedničko osmišljavanje uličnih akcija vezanih za obeležavanje 23. godišnjice genocida u Srebrenici 'Srebrenica 8372'.

VIDEO AKTIVIZAM TRANZICIONA PRAVDA - FEMINISTIČKI PRISTUP

U cilju poboljšanja vidljivosti efekata različitih modela tranzicione pravde, posebno onog sa feminističkog stanovišta, koji promovišu Žene u crnom (ŽUC), tokom 2010. godine stvorena je grupa video aktivistkinja i aktivista, koja se osposobila za snimanje, montažu, digitalizaciju i postavljanje na internet video i audio materijala koji je prikupljen tokom redovnih aktivnosti ŽUC, da bi on, u formi kratkih filmova, postao dostupan široj javnosti. U ovom izveštajnom periodu grupa je realizovala sledeće video materijale:

- **Stop fašizmu!** (2,5 min) - antifašistička akcija u Beogradu povodom 9. maja – Međunarodnog dana pobeđe nad fašizmom
- **Srebrenica – 7382** (5 min.) – mirovna akcija ŽUC-a izvedena 10. jula povodom 23 godišnjice genocida u Srebrenici

Suočavanje s prošlošću - zajedničko promišljanje

(predavanja, konferencije za medije, promocije knjiga, susreti...)
u organizaciji ŽUC-a i srodnih organizacija civilnog društva:

4. maj, Sremski Karlovci: Šta posle Haga?

Debata o suočavanju s prošlošću nakon 25 godina rada Međunarodni tribunal za bivšu Jugoslaviju/ Haški tribunal (o rezultatima, dostignućima, nasleđu, manjkavostima, kao o nastavku rada putem Mehani- zma za međunarodne sudove...

Predavač je *Nemanja Stjepanović*, Fond za humanitarn pravo, Beograd. Na ovoj debati je bilo prisutno **29** osoba iz Srbije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Slovenije koje su učestvovala na Regionalnom susretu Ženski sud – feministički pristup pravdi.

17. maj; Tuzla – Mirovni susret, u International School/Međunarodnoj školi: javni čas o aktivnosti- ma Žena u crnom (etički principi, suočavanje s prošlošću, antimilitarističko/antifašističke aktivnosti. Bilo je prisutno oko pedesetak (**50**) učenika/ca navedene srednje škole, kao i prosvetne radnice iz Tuzle. Učenike/ ce su najviše su zanimala antifa akcije, solidarnost sa izbeglicama, kao i borba protiv svih vidova diskrimi- nacije, o čemu su govorile Staša Zajović i Violeta Đikanović (ŽUC), dok je o ŽS je govorila *Mira Vilušić*, u ime NVO 'Novi horizonti' iz Tuzle. Prikazani su i dokumentarni filmovi ŽUC-a.

25. maj, Beograd "Zašto je važan REKOM?" - Konferencije za medije Koalicije za REKOM (Regionalna komisija za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima i drugim teškim kršenjima ljudskih prava na području bivše SFRJ). Predstavnici Koalicije iz Srbije, Hrvatske Crne Gore za REKOM predstavili su mapu puta - Akcioni plan za osnivanje i početak rada ove komisije. U ime ŽUC-a prisustvovala je Mina Damjanović.

30. maj – 2. jun, Beograd „Miredita, dobar dan! – Peti festival u organizaciji kolektiva iz Prištine i Beograda. Na festivalu je predstavljena savremena kulturna i društvena scena Prištine u Beogradu, sa foku- som na suočavanja s prošlošću (projekcije filmova, pozorišne predstave, debate, izložbe). Tokom festivala profaističke organizacije su kontinuirano izazivali incidente...

Aktivisti/kinje ŽUC-a su prisustvovali svim događajima u okviru ovog festivala.

7. jun, Beograd – Savez antifašista Srbije priredio promociju knjige Radovana Pantovića „Dugi hod kroz (ne)vreme i (ne)prilike u CZKD-u. Na promociji govorili Aleksandar Sekulović, Latinka Perović, Sanja Petro- vić-Todosijević. Bilo je prisutno više aktivista/kinja ŽUC-a.

9. jun - Javni čas o Zvorniku - O zločinima počinjenim na području Opštine Zvornik 1992.) govorila je Suvada Selimović, Đulići/BiH, kao i istraživači Fonda za humanitarno pravo/FHP. Javnom času održanom u okviru 'Škole tranzicione pravde' u organizaciji FHP prisustvovali su u ime ŽUC-a: Ljiljana Radovanović, Mina Damjanović i Miloš Urošević.

12. jun, Beograd – Predavanje o tranzicionoj pravdi iz feminističke perspektive (iskustva ŽUC-a) za studentkinje Centra za Ženske studije iz Beograda; susret je održan u prostorijama ŽUC-a a bilo je reči o suočavanju s prošlošću, istorijatu, političkoj filozofiji ŽUC-a o čemu su govorile aktivistkinje ŽUC-a. Takođe je učestvovala Tanja Ignjatović (Autonomni ženski centar).

15. jun, Beograd - Dosije „JNA u ratovima u Hrvatskoj i BiH“- Na konferenciji za medije Fond za hu- manitarno pravo, Beograd predstavio je svoj deseti dosije pod nazivom „JNA u ratovima u Hrvatskoj i BiH“

(Dosije). O nalazima Dosijea govorili/e su istraživači/ce FHP; u ime ŽUC-a prisustvovali/e su: Mina Damnjanić, Miloš Urošević, Mirko Medenica, Staša Zajović.

19. jun, Foča (Bosna i Hercegovina) – Radni sastanak predstavnika Opštine Foča (Izet Spahić, predsjednik Skupštine opštine Foča i Zoran Elez, zamenik predsednika opštine Foča), predstavnicu Udruženja žrtava rata Foča 1992.- 1995., aktivistkinja iz Goražda, aktivistkinja Mreže ŽUC-a Srbije i aktivistkinja Autonomnog ženskog centra. Aktivistkinje su iznele svoje zahteve za zadovoljavanjem pravde (suđenja, nestali, simboličke reparacijama-obeležavanjem mesta zločina u Foči) a jedna od predstavnica 'Udruženja žrtava rata Foča 1992-1995' Halida Kočo Uzunović iznela sledeće podatke: „*Od broja ubijenih ljudi u Foči (2.704), pronađeno je 1014 lica; od kojih je identifikovano 887 osoba (od toga 610 muškaraca i 277 žena); neidentifikovanih je još 127 osoba. Od ukupnog broja nestalih 1514, 434 je muškaraca, a 191 žena.*“

Radni sastanak, prvi do sada održan između predstavnika vlasti u Foči, Udruženja žrtava Foča '92-95' i aktivistkinja civilnog društva iz BiH i Srbije, odvijao se uoči akcije "*Pamtimo žene silovane u ratu! Pamtimo žene Foče!*"

27. jun, Beograd „Zaobilaženje pravde: Zastarelost kao mehanizam uskraćivanja prava žrtvama rata na naknadu štete“ - konferencija za medije na kojoj su predstavnici/e Fonda za humanitarno pravo govorili o ovoj vrsti obstrukcije zadovoljavanja pravde za žrtve. U ime ŽUC-a prisustvovao je Miloš Urošević.

Promocija knjige Tatjane Tagirov „J'accuse! Optužujem!“

Tatjana Tagirov (1961.-2017.), jedna od najznačajnijih novinarki i antiratnih/antifašističkih aktivistkinja na području bivše Jugoslavije. Od osnivanja (1991.) pridružila se *Antiratnoj kampanji Hrvatske*, i to kao pravna savetnica u oblasti direktne zaštite ljudskih prava te članica redakcije njenog glasila *Arkzin*. Kolumne Tatjane Tagirov (1993.-1996.) pod naslovom '*J'accuse*' izražavaju njenu beskompromisnost prema svim oblicima nacionalizma, fašizma i militarizma u Hrvatskoj, kao i u celoj regiji. Ovo izdanje koje donosi izbor iz pomenutih kolumni, kao i priloge o Tatjani Tagirov: Vesne Teršelič, Lina Veljaka, Borisa rašete, Bojana Tončića i Staše Zajović. Publikacija su objavile: Documenta-Centar za suočavanje s prošlošću iz Zagreba i Žene u crnom iz Beograda; urednik Lino Veljak, saradnici: Miloš Urošević, Nikola Mokrović, prelom i dizajn Marija Vidić; publikacija ima 167 stranica.

Promocija navedene knjige održana je:

- **4. jul, Zagreb** – u prostorijama Kuće ljudskih prava, u organizaciji Documenta-Centra za suočavanje s prošlošću, Zagreb i Žena u crnom, Beograd; o knjizi i autorki govorili su: *Vesna Teršelič*, Documenta, *Srđan Dvornik*, sociolog, Zagreb, prof. dr *Lino Veljak*, Filozofski fakultet i *Staša Zajović*, Žene u crnom i brojni učesnici/e na promociji na kojoj je bilo prisutno oko tridesetak (**30**) osoba.

- **7. jul, Beograd** – u Centru za kulturnu dekontaminaciju, u organizaciji Documenta-Centra za suočavanje s prošlošću, Zagreb i Žena u crnom; o knjizi i autorki govorili su: *Vesna Teršelič*, Documenta – centar za suočavanje s prošlošću Zagreb, *Prof. dr Lino Veljak* (Filozofski fakultet u Zagrebu), *Žarka Radoje*, novinarka, Beograd); *Dr Miodrag Majić* (sudija Apelacionog suda, Beograd) i *Staša Zajović* (Žene u crnom, Beograd), a razgovor je moderirala *Jovana Gligorijević* (novinarka nedeljnika *Vreme*). Ovom događaju prisustvovalo je oko stotinjak (**100**) osoba.

Takođe je na obe promocije film "**Ostavila je trag u nama**" (17 min.) – projekcija dokumentarnog filma sastavljenog od inserata TV i radio nastupa Tatjane Tagirov

ŽENSKI SUD FEMINISTIČKI PRISTUP PRAVDI

Donosimo kratak izveštaj o aktivnostima Žena u crnom u vezi sa organizovanjem Ženskog suda-feministički pristup pravdi u ovom periodu. Ukoliko vas zanimaju opširnije informacije, možete ih naći na našem web-sajtu www.zeneucrnomo.org i www.zenskisud.org ili nam se obratite putem mail: zeneucrnomo@beograd@gmail.com

Prvi Ženski sud na teritoriji Evrope, održan je u Sarajevu, od 07. do 10. maja 2015. godine, u organizaciji 10 ženskih grupa sa prostora bivše Jugoslavije (Pokret Majke enklava Srebrenica i Žepa, Fondacija Cure, Sarajevo, Bosna i Hercegovina, Centar za žene žrtve rata, Centar za ženske studije, Zagreb, Hrvatska, Centar za žensko i mirovno obrazovanje Anima, Kotor, Crna Gora, Savet za rodnu ravnopravnost, Skopje, Makedonija, Ženski lobi, Ljubljana, Slovenija, Centar za ženske studije i Žene u crnom, Beograd, Srbija). Ženskom sudu je prisustvovalo više od **500** osoba iz svih zemalja bivše Jugoslavije, ali i iz: Argentine, Alžira, Palestine, Izraela, SAD, Španije, Italije, Švedske, Austrije, Belgije, Velike Britanije, itd.

Završni događaj u Sarajevu nije kraj procesa, već naprotiv, podsticaj da se iz feminističke perspektive nastavi sa kreiranjem novih modela pravde. To je obaveza pre svega prema svedokinjama, ali i izraz naše odgovornosti prema ogromnom teretu nedavne prošlosti.

U nastavku procesa Ženskog suda, Žene u crnom, Beograd koordiniraju programske i druge aktivnosti, uz podršku organizacija: Anima, Kotor (Crna Gora), Centar za žene žrtve rata, Zagreb (Hrvatska), neke članice bivšeg Organizacionog odbora Ženskog suda (OOŽS) koji je delovao do događaja u Sarajevu učestvuju sporadično (Fondacija 'Cure', Sarajevo) dok su se ostale članice OOŽS podržavaju aktivnosti bez aktivnog učešća.

U ovom izveštajnom periodu organizovane su sledeće aktivnosti:

I Regionalni susret, Sremski Karlovci – 4, 5. i 6. maj 2018.

Na ovom susretu je bilo prisutno **29** osoba iz **17** mesta, iz sledećih zemalja:

Svedokinje na ŽS:

Bosna i Hercegovina: Suvada Selimović, Đulići, Šaha Hrustić, Klisa, Nura Mustafić, Bajramović, Rejha Avdić, Tuzla

Crna Gora: Sabina Talović, Pljevlja

Hrvatska: Milica Miladinović, Zagreb, Jovanka Carević, Zagreb, Marica Šeatović, Novska

Slovenija: Mirjana Učakar, Ptuj

Srbija: Nadežda Kostić, Kruševac i Marija Kovačev, Novi Bečej

Organizatorke, terapeutkinje, aktivistkinje ŽS: Ljupka Kovačević, Kotor, Nela Pamuković, Zagreb, Mira Vilušić, Tuzla, Refija Hadibulić, Bajramovići, Milka Rosić, Leskovac, Anđelija Vučurević, Novi Sad, Senka Rastoder, Bar, Tatjana Đurić Kuzmanović, Sremski Karlovci, Milica Lupšor, Zrenjanin, Marijana Senjak, Zagreb, Staša Zajović, Violeta Đikanović, i Mina Damnjanović, Beograd.

Potencijalne svedokinje za ŽS o kršenju radnih prava žena (6).

Od aktivnosti izdvajamo sledeće:

Petak, 4. maj

O aktivnostima u vezi sa procesom Ženskog suda u prethodnom periodu (od novembra 2017. do maja 2018.) bilo je reči o javnim prezentacijama ŽS (na regionalnom i međunarodnom nivou, pripremnim aktivnosti za organizovanje Ženskog suda o kršenju radnih prava žena (Srbija), feministička etika brige i odgovornosti, izdavačka delatnost...).

Debata „**Šta posle Haga?**“ – O rezultatima, dostignućima, nasleđu Haškog tribunala a nakon 25 godina rada Međunarodnog tribunala za bivšu Jugoslaviju/Haški tribunal (prestao sa radom krajem 2017., ali nastavlja rad putem Mehanizma za međunarodne sudove...).

Uvodničar je bio *Nemanja Stjepanović*, Fond za humanitarno pravo, Beograd. Iz razgovora izdvajamo rezime:

O dostignućima i učincima Haškog tribunala/HT: HT je pružio sudski utvrđene činjenice i dokaze (desetine hiljada dokumenata), to je prvi međunarodni sud koji je silovanje kvalifikovao kao ratni zločin, preko 10.000 svedoka i svedokinja je prošlo kroz Haški tribunal...

Klima nekažnjivosti na nivou države i društva u zemljama bivše Jugoslavije prevladava: nekažnjeni zločini (*'Zločinci su i dalje na slobodi...'*); države štite ratne veterane a ne civilne žrtve rata; slavljenje zloči naca u medijima; legalizacija pljaškom stečenog ratnog plena (*'Rat je unosan biznis - bogatstvo zločinaca i siromaštvo žrtava...'*); pomirenje nije stvar sudova (*'Ko može da nas pomiri osim nas samih?'*)...

Nedostaci i manjkavosti Haškog tribunala: HT nije uspeo da se obračuna sa onima koji su odgovorni za zločine paravojnih jedinica; neki predstavnici HT su se rukovali političkim a ne pravnim kriterijumima (npr. T. Meron, bivši predsednik HT), uticaj geostrateških interesa, uticaj međunarodne zajednice (velikih sila) na neke presude, njihova kontinuirana podrška liderima u regiji...

O alternativnim modelima pravde (Raselov tribunal, Permanentni sud naroda...) – u interaktivnom predavanju (Staša Zajović) bilo je reči o mehanizmima tranzicione pravde (Komisijama za istinu u pomirenje sa posebnim osvrtom na pritiske civilnog društva u pravcu zadovoljavanja pravde u Čileu i Argetini); o narodnim tribunalima koji nemaju zakonodavnu moć, ali imaju veliki moralni značaj; imaju za cilj da osude određene države, vojske, kompanije i institucije za zločine koje su počinili. Najpoznatiji je Raselov tribunal koji je prerastao u Permanentni tribunal naroda).

Nezadovoljena pravda – nekažnjeni zločini: prikazani su kratki igrani filmovi rediteljke Dijane Mladenović ('Pragovi' i 'Grimizno') koji govore o etničkom čišćenju i ratnom zločinu silovanja tokom 90-ih u Hrvatskoj. Nakon projekcije je usledio razgovor.

Subota, 5. maj

Gde se osećamo sigurno? – relaksaciona terapija, tokom koje su učesnice izrazile značaj uzajamne podrške, solidarnosti, odgovornost među ženama u nastavku procesa ŽS.

Ja svedočim... O iskustvima nepravdi u svetu rada govorele učesnice radionice o kršenju radnih prava (od novembra 2017. do maja 2018.); moderirala je Ljupka Kovačević koja je u uvodu objasnila značenje svedočenja, metodologiju rada.

Svedočilo je pet žena i to iz Leskovca, Zrenjanina i Novog Bečeja o raznim vidovima eksploatacije: dugogodišnjem mobingu na radnom mestu (državna ustanova), objasnila je način maltretiranja, posledice po psihičko i fizičko zdravlje; radnica u mlekari, izložena stalnoj eksploataciji (takoreći neograničenom radnom vremenu, neplaćanju prekovremenog rada, ucenama; o radu u Slovačkoj, gde mahom rade nezaposleni mladi ljudi iz Srbije preko krajnje sumnjivih 'agencija', primorani su da prihvate brojne nepravilnosti: rad na crno, eksploataciju, ponižavanje; radnica u livnici u Kikindi, samohrana majka), razbolela se zbog teških uslova rada, tri godine na prinudnom, ostala na ulici; sezonska nadničarka, izložena zlostavljanju, od strane gazda i posrednika.

Svedokinje su iznele i svoja iskustva otpora...

Tri saradnice/ekspertkinje su nakon svjedočenja žena govorele o vrstama nasilja u procesu rada, o kontekstu (političkom, društvenom, ekonomskom) u kojem se to nasilje dešava. Donosimo kratak rezime:

Tanja Đurić Kuzmanović, feministička ekonomistkinja, Novi Sad: Nasilje koje trpi najveći veliki broj radnica, rezultat opšte klime koju proživljavaju radnice/i i na svim ovim područjima u fazi kontekstu neoliberalizma; to je pozicija prekarijata; država namerno radi na dezavuisanju radničkih prava, a krupni mafijaši, tajkuni, u liku 'velikih' poslodavaca čine spregu sa državom, vladom i njenim institucijama. Razbijanje radnika i sprečavanje međusobne solidarnosti jeste ono što daje moć državi i kapitalu da to nesmetano čini i dalje, iz čega proističe da jedino povezivanje radnika, solidarnost mogu doneti promene...

Mira Vilušić, feministička terapeutkinja, Tuzla (BiH): Mobing (psihološki, materijalni...) je veoma raspostranjen vid nasilja u svetu rada, a neophodni su solidarnost i sindikalno organizovanje...

Senka Rastoder, sindikalna liderka, Bar (Crna Gora): Ekonomsko-socijalni rat koji je već na snazi 25 godina u našem okruženju jeste nastavak onog rata sa puškama. To je rat koji nije manje strašan, po posledicama za ljudsko biće. Zakoni štite plačkom stečeno bogatstvo - dvadesetpet godina se odvija ozakonjenje kapitala koji je stican ratovima. Zakoni štite kapital a radnike pretvara u roblje. Stepenn eksploatacije je zastrašujući, a žene su klasno najizrabljenije. Postoji mogućnost zbora putem bunta, radničkog organizovanja, solidarnosti između radnika/ca, sindikata i civilnog društva...

Svedokinje na ŽS u Sarajevu pružile su punu podršku potencijalnim svedokinjama, koje su izrazile zadovoljstvo što su iznele svoja iskustva: (*"Osećam se dobro jer sam iznela priču i želim da ohrabrim i druge žene da govore o svom iskustvu"; "Ja sam hrabra, veliki borac za radna prava"; "Skinula sam teret sa srca. Hoću da drugi znaju kroz šta sam prošla" itd.*)

Nakon ručka organizovan je zajednički umetničko-aktivistički izlet – poseta galeriji umetnika i aktiviste Nikole Džafa/Art klinika u Petrovaradinu protekla je u predivnoj atmosferi...

Feministička etika brige i odgovornosti... u ovoj sesiji bilo je reči o raznim pitanjima:

Porodično i žensko preduzetništvo – kritički osvrt, a predavačica je bila *Tatjana Đurić Kuzmanović*. Iznela je nalaze iz svog istraživanja o porodičnim preduzećima zloupotrebama ženskog rada, mizoginom odnosu kapitala i države prema ženskom radu a takođe je govorila o neplaćenim, nevidljivom ženskom radu u privatnoj sferi.

Internacionalistička solidarnost – podrška izbeglicama, kuhinje za izbeglice...

Izneta su iskustva aktivistkinja iz:

Crne Gore (Bona Fide, Pljevlja - od trenutka dolaska izbeglica, februar 2018. pružile su emotivno-moralnu, smeštaj i hranu više stotina izbeglica; u tome im nesebičnu podršku pružaju ljudi u Pljevljima);

Srbija, ŽUC - pružaju podršku i solidarnu pomoć izbeglicama u samoorganizovanim kampovima u Šidu, ali i BiH i Crna Gora; sarađuju sa međunarodnim volonterima/kama; izbegličkim porodicama koji dolaze u prostorije ŽUC-a itd.);

Hrvatska, Centar za žene žrtve rata iz Zagreba formirale su grupu u Centru za žene žrtve rata - savetovanja za decu i žene kje učestvuju u aktivnostima, u čišćenju, u pripremanju hrane...

„Sve smo mi žene Sirije“ – o karavanu međunarodne ženske solidarnosti govorile su Nura Mustafić i Refija Hadibulić iz Bajramovića/Srebrenica. Karavan je organizovan početkom marta 2018. trajao devet dana, žene su prešle 6 000 kilometara. U Karavanu je iz BiH bilo 200...

Šta dalje? - dogovori za naredni period i evaluacija, a sledeći Regionalni sastanak Ženskog suda održaće se 9, 10. i 11. novembra 2018. u Sremskim Karlovcima.

II Javne promocije Ženskog suda – feministički pristup pravdi - regionalni i međunarodni nivo

Promocije/javne prezentacije ŽS se sastoje od sledećih segmenata:

- Šta je Ženski sud? Šta je feministički pristup pravdi? Istorijat i proces organizovanja Ženskog suda – o čemu uglavnom govore organizatorke ŽS
- Ženski sud – feministički pristup pravdi (52 minuta) – projekcija dokumentarnog filma
- Svedokinje govore o svom iskustvu svedočenja na Ženskom sudu u Sarajevu (Šta je za mene značilo svedočenje na ŽS?, kao i učešće u nastavku procesa ŽS)
- Razgovor sa publikom (Učinci Ženskog suda, nastavak procesa ŽS, problemi sa kojim se najviše suočavaju u svom okruženju – predlozi, sugestije za održanje 'mini' ŽS po specifičnim pitanjima, itd.).

U ovom izveštajnom periodu održane su dve (2) javne prezentacije u dve države bivše Jugoslavije; na ovim prezentacijama prisustvovalo je oko **90** osoba:

16, jun, Beograd –Promocija je održana u okviru “Škole tranzicione pravde” u organizaciji Fond za humanitarno pravo.

O istorijatu ŽS, feminističkom pristupu pravdi govorile su organizatorke i saradnica ŽS:

Daša Duhaček, Maša Malešević i Staša Zajović (Beograd) a susret je moderirala Jelena Krstić, Fond za humanitarno pravo.

O svom iskustvu svedočenja i učešća u nastavku procesa ŽS, učestvovala su:

- *Šehida Abdurahmanović, Srebrenica, Bosna i Hercegovina*
- *Mirjana Mijailović, Leskovac*
- *Binasa Džigal, Prijepolje*

O nastavku procesa ŽS, posebno o pripremnim aktivnostima za organizovanje ŽS o kršenju radnih prav žena u Srbiji govorile su: *Milica Lupšor, ROZA- grupa za radna prava žena, Zrenjanin i Milka Rosić, NENA- grupa za mir i prava žena, Leskovac.* One su govorile o eksploataciji žena u svetu rada usled pljačkaške privatizacije, klimi straha i ekonomskoj nebezbednosti radnica u Srbiji.

Učestvovalo **25** studenata/kinja iz cele Srbije a najviše su ih zanimala iskustva žena koje su pretrpele ratne zločine, iskazujući divljenje za njihov doprinos pravednom miru. Izrazili su ogromnu zabrinutost za klimu nekažnjivosti u Srbiji i u celoj regiji.

23, avgust, Vukovar/Hrvatska – Promocija je održana u okviru Međunarodnog ljetnog kampa (o suočavanju s prošlošću, kulturi sećanja itd.) pod nazivom ‘Venues of victims/venues of perpetrators. Mapping, decoding&processing the role of historical –civic education (European Youth work”, okupio je preko **65** mladih iz 12 zemalja (Belgija, Češka, Estonija, Francuska, Hrvatska, Litva, Norveška, Nemačka, Poljska, Portugal, Slovenija i Španija). Pomenuti kamp organizovala je Documenta-Centar za suočavanje s prošlošću iz Zagreba zajedno sa NVO iz Nemačke i Litve.

O ŽS (istorijatu, procesu organizovanja, nastavku procesa govorile su feminističke terapeutkinje ŽS: *Mira Vilušić iz Tuzle i Marijana Senjak iz Zagreba.* Feminističke terapeutkinje su govorile o svom iskustvu

rada sa ženama/žrtvama seksualnog nasilja u BiH i Hrvatskoj; o važnosti Ženskog suda u Sarajevu i nastavka procesa W'sC za silovane žene (proces oporavka, snagu, hrabrost i odgovornost preživelih žena za zajedničko učenje, rad i stvaranje novih znanja, nova ženska prijateljstva i zajednice, zasnovanih na poverenju, razumevanju i uzajamnoj brizi.

O svom iskustvu na ŽS, kao i o učešću u nastavku procesa ŽS, govorile su svedokinje: *Jelena Baketa*, Lovas/Vukovar/Croatia; *Mirjana Mijailović*, Leskovac/Serbia; *Suvada Selimović*, Đulići (BiH), *Milica Miladinović*, Zagreb i *Marica Šeatović*, Novska/Hrvatska.

Aktivistkinje Mreže Žena u crnom iz Srbije (*Snežana Obrenović* iz Kraljeva, *Violeta Đikanović* i *Zorica Trifunović* iz Beograda) su naglasile značaj procesa organizovanja i nastavka procesa W'sC.

Nakon projekcije filma i svedočenja žena mladi su postavljali pitanja o procesu tranzicione pravde, pre svega o odgovornosti država prema njima kao žrtvama rata i porodicama žrtava. Pojedine učesnice kampa su odlučile da ideju i praksu Ženskog suda prenesu svojim bakama, koje bi mogle da svedoče o vremenu i zločinima fašizma u Španiji, naročito u baskijskom gradu Gernika.

Pored toga, o Ženskom sudu je bilo reči i u okviru drugih regionalnih susreta a *u ovom periodu imale mnoštvo susreta sa istraživačicama – bilo direktnih sastanaka, bilo skype...*

III Pripremne aktivnosti za organizovanje Ženskog suda o kršenju radnih prava žena (Srbija)

U ovom izveštajnom periodu održani su radni sastanci sa radnicama u organizaciji aktivistkinja ROZA – grupa za radna prava žena i NENA-grupa za mir i radna prava žena.

U okviru obrazovnih aktivnosti ŽS o kršenju radnih prava žena, ŽUC, zajedno sa grupom NENA je organizovao **22. juna u Leskovcu** susret „*Solidarnost je naša snaga*“ radi stvaranja prostora za jačanje poverenja, uzajamne podrške i solidarnosti. Učestvovalo je **15** osoba (aktivisti/kinje opozicionih političkih partija, aktivistkinje civilnog društva i radnice iz Leskovca.

U uvodnom delu je bilo reči o pojmu solidarnosti (poreklo pojma, promena značenja solidarnosti – obogaćivanja ideje i prakse solidarnosti...); različiti aspekti i izazovi solidarnosti (moralnoj dimenziji solidarnosti, o “etničkoj” solidarnosti – zlo/upotrebi solidarnosti; socijalno-klasnoj solidarnosti, rodnoj dimenziji solidarnosti– o feminističkoj solidarnosti, internacionalističkoj solidarnosti...).

Učesnici/e su najviše govorili o moralnoj dimenziji odgovornosti za rat i ratne zločine - ovaj deo razgovora pokazao veoma visok stepen građanske kulture kod učesnica/ka - osvešćenosti o dešavanjima iz 90-ih, izrazito visok nivo moralne odgovornosti, jasno i javno odbijanje glorifikacije zločina i zločinaca uz istovremenu kritiku društva koje podržava ili odobrava umanjivanje i poricanje...

To je izraženo kroz sledeće stavove:

- *Najveću odgovornost ima Srbija koja je ‘učestvovala na najvećem broju ratišta’;*
- *Postoji isključivo individualne krivične odgovornosti - zločine su počinili pojedinci iz moje nacije, ali odbijam da su to činili u moje ‘ime’ i svi koji su počinili zločine moraju za to da odgovaraju;*
- *Tokom rata država je organizovala zločine u ime cele zajednice (‘Mi smo Srbi najveći počiniooci ratnih zločina’) a nakon ratova, država štiti osuđene ratne zločince, a društvo ih podržava...*

- Poremećeni vrednosti sistem pretvara zločince u žrtve ('ispada da su žrtve oni u Hagu') a ne uvažava ljude koji su pretrpeli zlodela ('oni koji su stradali');
- Rat nije okončan prestankom oružanih sukoba – rat se ispoljava i kao strah od Drugih ('rat je u glavama ljudi')...

Što se tiče **socijalno- klasne dimenzija** solidarnosti istaknuto je „sadašnji položaj radnika/ca obeležen je borbom za puko preživljavanje – učenama, strahom od pobune, strahom od javnog govora o svom ropskom položaju, ispiranje mozgovu putem režimske propagande, medija, partijskim zapošljavanjem...”

IV Feministička etika brige i odgovornosti

Susreti u sigurnim prostorima u kojima žene javno govore o prećutanim zlodelima, potisnutim traumama, a radi jačanja uzajamne podrške, poverenja, prijateljstva, uključivanja što šireg kruga žena u aktivnosti u nastavku procesa Ženskog suda. Ovim nastavljamo praksu sa prethodnih sastanaka na kojima je dogovoreno da tamo gde ne postoje uslovi za organizovanje 'mini' ŽS, organizuju se radionice, kružoci, sastanci... Feministička etika brige i solidarnosti uključuje i praćenje suđenja za ratne zločine; podrška pravnim procesi i procedurama koje vode svedokinje na ŽS.

U okviru ovog segmenta nastavka procesa ŽS realizovane su sledeće aktivnosti:

1. Ljubljana, 19. maj – celodnevna radionica održana u Socijalnom centru 'Rog'; učestvovalo je **13** osoba (organizatorke i svedokinje na ŽS iz Hrvatske, Slovenije i Srbije).

Uvodne radionice i umetničko-relaksacionu vežbu: 'Ženski rod/ženska genealogija=ženska snaga- žene iz naših života' i 'Žrtveni kaput=ženski otpor'.

Moderirala je Marijana Senjak.

U nastavku razgovora o društvenim i političkim tendencijama naglašeno je da: *aktuelne političke tendencije u Hrvatskoj obeležene su rastom nacionalizma, podsećaju na 90-te, čak u nekim segmentima stanje je gore; položaj manjina u etnički homogenim državama na prostoru bivše Jugoslavije je sve teži...*

Potom je održana promocija knjige 'Dobrodošli' autorke Vesne Lemaic iz Ljubljane o 'Izbrisanima', izdanje 2018.; u prvom delu su izneta iskustva iz rata (lična i porodična), dok se drugi tiče iskustva u radu sa izbeglicama. O problemima izbeglica na Balkanskoj ruti su govorile učesnice iz regije, kao i aktivistkinja iz Nemačke.

Potom je feministički hor 'Zborke' iz Ljubljane pevao antifa-feminističke pesme a na kraju je bilo reči o narednim zajedničkim aktivnostima.

2. Pljevlja, Crna Gora – Među ženama, pripadnicama bošnjačke nacionalnosti u severnom delu Crne Gore, i dalje prevladava strah od javnog govora o zločinima etničkog čišćenja počinjenog tokom rata (1991.-1999.). Radi se o nepriznatim, nekažnjenim zločinima i potisnutim traumama koje su preživele žene. Na ovoj radionici naglašeno je da se trauma prenose generacijski, a etnička diskriminacija je i dalje prisutna. Cilj ovih radionica je stvaranje sigurnog prostora, osnaživanje žena da svedoče o etničkom nasilju, a s druge strane, jačanje uzajamne podrške, solidarnosti i kulture nenasilja. Radionice uključuju individualni i grupni

rad a sve radionice koordinira feministička terapeutkinja *Ljupka Kovačević*, aktivistkinja mirovne grupe 'Anima' iz Kotora i terapeutkinja na ŽS.

U ovom izveštajnom periodu održane su četiri (4) radionice u organizaciji NVO 'Bona Fide' Pljevlja:

18. maj – Celodnevna radionica u kojoj je učestvovalo **15** osoba (14 žena i 1 muškarac).

Radionica je bila podjeljena na individualne razgovore/savetovanje i radionica: „*Nacionalno osjećanje i nacionalizam (na ličnom, političkom i društvenom nivou)* tokom koje je zaključeno da žene iz „*mješovitih*“ porodica najjasnije osjećaju teškoće, ali negiraju probleme... *Žene koje pripadaju manjinskoj grupi takođe jasno osjećaju nasilje na etničkoj osnovi koje je po njihovim mišljenju prisutnije nego ranije i česte su „provokacije“ i isključivanje. Žene koje pripadaju većinskoj zajednici najmanje su svjesne etničkih tenzija i nacionalizma.*“

U nastavku se razgovaralo o izbjeglicama - u prostorijama Bona Fide oko **500** osoba (muškaraca, žena i djece) je boravilo od februara mjeseca). Sve aktivistkinje i aktivisti Bona Fide su uključeni u pružanju svake vrste pomoći izbjeglicama.

15. jun – Individualni razgovori i radionice: o nenasilnoj komunikaciji i načinima prevazilaženja konfliktnih situacija, aktivnom slušanju i prepoznavanju osećanja...

29. jun – Prvi deo je bio posvećen individualnim razgovorima, a u drugom delu održana je radionica „*Bijes i nesporazumi u komunikaciji*“, pri čemu su učesnice (7) najviše razgovarale o sukobima u odnosu majka- ćerka.

28. jul – Nakon individualnih razgovora, održana je radionica o feminističkom konceptu brige i odgovornosti. Učesnice (7) su se saglasile da u brizi za druge (prvenstveno porodici) postoji patrijarhalna neravnoteža između muškaraca i žena; u drugom delu radionice govorile se o zloupotrebi ženske brige u sadašnjem kapitalističkom kontekstu (eksploatacija ženskih potencijala u radu brige o starima i djeci, gdje su žene iz siromašnih država jeftina radna snaga).

V Praćenje suđenja (za ratne zločine; pravni procesi i procedure koje vode svedokinje, organizatorke, aktivistkinje na ŽS):

- **Suđenje za ratni zločin Kravica pred Specijalnim sudom u Beogradu:** zajedno sa srodnicama ubijenih, suđenja prate aktivistkinje i aktivisti ŽUC-a (o ovom suđenju možete više informacija u ovom izveštaju u rubrici (*Praćenje suđenja u Specijalnom sudu*)

- **Suđenje u Sarajevu za ratni zločin silovanja - pred Sudom Bosne i Hercegovine -**

Na suđenju Saši Cvetkoviću za zločine počinjene u Srebrenici i Bratuncu, u drugoj tački optužnice Tužilaštva stoji da je „*Saša Cvetković (Vojska Republike Srpske (VRS), početkom juna 1992. u napuštenoj kući u Bratuncu brutalno silovao i udarao maloljetnu K.E., koja je prethodno tog dana dovedena s još dvije djevojke iz prostorija Rudnika cinka i olova "Sase", u kojem su bili zarobljeni civili bošnjačke nacionalnosti*“

Suđenje je započeto je jula 2017. pred Sudom Bosne i Hercegovine tokom 2017. i 2018. održano je više ročišta. Na ročištu održanom **16.05.2018.** svjedokinja Državnog tužilaštva Edina Karić, koja je 1992. imala 15 godina, rekla je da je krajem maja te godine s ocem i tetkom odvedena u Rudnik "Sase", gde su ona i više desetina bošnjačkih civila bili izloženi neprekidnim mučenjima. Iskaz o seksualnom zločinu je dala svedokinja E. Karić, taj deo bio je zatvoren za javnost, jer je predsjedavajući sudija Staniša Gluhajić rekao da to predlaže zbog 'zaštite ličnog i intimnog života svjedokinje'. E. Karić je inače svedočila na Ženskom sudu u

Sarajevu (maj 2015.) i ohrabrena podrškom, odlučila je da posle skoro 25 godina pokrene sudski postupak. Na ovom, kao i prethodnim ročištima, bila je prisutna Sabina Talović, svedokinja na ŽS iz BiH i Crne Gore, kao i Vildana Džekman, Fodnacija CURE, Sarajevo.

Sudski postupak je nastavljen, a u ovom periodu održana su ročišta 23. maja i 11. jula.

U ovom periodu svedokinjama koje su vodile pravne postupke (povrat imovine, pripreme radnje za ratne zločine) i u svim slučajevima su imale podršku terapeutkinja, organizatorke i aktivistkinja Ženskog suda.

4. Aktivni ženski odmor u ženskoj kući 'Seka' Brač/Hrvatska od 1. do 12. avgusta.

Deset (9) žena (sedam svedokinja ŽS iz BiH, Hrvatske i Srbije, kao i tri aktivistkinje Mreže ŽUC-a):

Bosna i Hercegovina: Reiha Avdic, Bratunac/Srebrenica; Edina Karić, Bratunac/Tuzla

Suvada Selimović, Đulići/Zvornik, Kadefa Rizvanović, Srebrenica/Sarajevo,

Srbija: Binasa Džigal, Prijepolje, Srbija i aktivistkinje Mreže ŽUC: Milka Rosić i Ivana Ristić, Leskovac i Violeta Đikanović, Beograd

Hrvatska: Jovanka Carević, Zagreb i Marica Šeatović, Novska.

VI Zajednički radni konsultativni sastanci

U ovom periodu održavani su operativni radni sastanci organizacija, ekspertkinja, aktivistkinja koje učestvuju u nastavku procesa:

21. maj, Zagreb/Hrvatska: radni sastanak na kojem su učestvovala Nela Pamuković i Marijana Senjak iz Zagreba i Staša Zajović iz Beograda; razgovarano je o nastavku radionica (Feministička etika brige i odgovornosti) u Ljubljani, organizovanju rekerativnog odmora za svedokinje u kući 'Seka' na Braču, kao i o narednom Regionalnom sastanku ŽS.

27. maj, Podgorica/Crna Gora: radni sastanak na kojem su učestvovala Ljupka Kovačević iz Kotora i Staša Zajović iz Beograda; bilo je reči o nastavku radionica (Feministička etika brige i odgovornosti) u Pljevljima, o javnim promocijama ŽS u akademskim krugovima u Crnoj Gori, kao i o narednom Regionalnom sastanku ŽS.

U ovom periodu održavana je takođe komunikacija putem mejla, telefona...

VII Radni sastanci Žena u crnom: kao nositeljke programskih aktivnosti u nastavku procesa ŽS, održavale su radne sastanke (izveštajne aktivnosti, priprema publikacija, dokumentacije i arhive ŽS, priprema regionalnih susreta ŽS.

VIII Video aktivizam

Video aktivizam koji podrazumeva realizaciju video materijala u vezi sa feminističkim pristupom pravdi; obuhvata i prevod i titlovanje dokumentarnih filmova o iskustvima nenasilnih pokreta protiv nekažnjivosti zločina, neoliberalne ekonomske globalizacije, itd.

Dokumentarni filmovi urađeni u ovom izveštajnom periodu već su navedeni u rubrici („Video aktivizam - tranziciona pravda - feministički pristup)

IX Izdavaštvo

Feministička čitanka Svet rada (izbor radova): *I deo: Istorijski osvrt* (Roza Luksemburg, Klara Cetkin, *II deo: položaj žena na tržištu rada* - ekomomija brige (Gordana Stojaković, Silvija Federiči, M.V.Lee Badget, N.Folbre Aintzane Saitua/Maruha Sarasola Ipek Ilkarakan); publikacija ima 36 stranica a priređena je u okviru obrazovnih aktivnosti na organizovanju ŽS o kršenju radnih prava žena u Srbiji.

Izveštaji:

- *Regionalni susret Ženskog suda*, maj 2018. (22. str.)
- *Radionice o solidarnosti* (7. str.)
- *Feministička etika brige odgovornosti* – radionice (18 str.)

X Učešće svedokinja na ŽS u obrazovnim aktivnostima ŽUC-a: I u ovom izveštajnom periodu, svedokinje na ŽS učestvovala su u brojnim aktivnostima Mreže ŽUC-a: uličnim akcijama; suočavanju s prošlošću (posećivanje mesta zločina, praćenje suđenja, susreti ženske solidarnosti), sastanak Mreže, obrazovni programi.

Istraživanje o bezbednosti braniteljki za mir i ljudska prava – napadima na Žene u crnom: Od početka rada *Žena u crnom* (1991) suočavaju se sa raznim vidovima represije, kako do strane državnih tako i nedržavnih aktera. Od samog početka rada do sada, veoma često smo bile i sada smo mete napada zbog naših zalaganja za ljudska prava drugih i različitih (u etničkom, političkom, seksualnom pogledu). Međutim, kao ženska mirovna grupa najviše problema smo imale zbog našeg insistiranja na svim nivoima odgovornosti za rat i ratne zločine počinjene u naše ime. Ovaj istraživački projekat počeo je januara 2018. a u ovom periodu realizovane su sledeće aktivnosti:

1. *Dokumentovanje slučajeva napada i pretnji na ŽUC* (napadi državnih i nedržavnih aktera, društvene mreže...). Usled eskalacije represije nad aktivistkinjama i aktivistima *Žena u crnom* (početkom 2014.), *Žene u crnom* priređuju/objavljuju *Dosijee* više puta godišnje (tromesečno) koji se na analitičan i sistematičan način bave napadima na aktivistkinje/aktiviste, merama koje preduzima ŽUC (krivične prijave, žalbe, zahtevi, dopisi...), merama koje ne/preduzima država u kojoj preovladava nekažnjivost (*'nijedan od slučajeva fizičkih napada ili pretnji aktivistkinjama i aktivistima Žena u crnom do sada nije rešen u korist aktivista/kinja ŽUC-a'*). U ovom periodu priređen je *Dosije* br. 12. a uređuje ga pravnik i aktivista Mirko Medenica. Radi informisanja domaće i međunarodne javnosti sa represijom nad braniteljima/kama za mir i ljudska prava, *Dosijei* se objavljuju i na engleskom jeziku i šalju se međunarodnim institucijama, organizacijama za ljudska prava, mrežama. Svi *Dosijei* se mogu naći na sajtu ŽUC-a.

2. *Praćenje/istraživanje pisanja društvenih mreža o ŽUC-u:* napadi, pretnje, optužbe, govor mržnje od strane profašističkih i/ili ultradesničarskih organizacija. Ovim segmentom istraživanja.

3. *Analiza vidljivosti i predstava Žena u crnom u medijima i na društvenim mrežama:* zastupljenost i strategije njihove reprezentacije; kategorije poruka, učestalost javljanja; analiza obuhvata Privatne poruke (Facebook stranica *Žena u crnom*); tekstovi iz dnevne štampe o ŽUC-u, reakcije na događaje koje ŽUC organizuje; reakcije sa drugih profila i stranica profašističkih organizacija koje vrše represiju...Analiza je priređena za period januar-april i maj-avgust 2018.; ovu aktivnost koordinira Marijana Stojčić, sociološkinja i aktivistkinja ŽUC-a.

4. *Monitoring i izveštavanje o ne/ispunjavanju ključnih nmeđunarodnih i regionalnih preporuka o zaštiti branitelja/ki ljudskih prava u Srbiji:* aktivnost se obavlja kontinuirano a nalazi/finalni izveštaj je planiran za novembar 2018. Ovu aktivnost koordinira Danilo Ćurčić, pravnik i saradnik ŽUC-a.

5. *Kritički osvrt na pitanja koje je podnela država Srbiju Komitetu CEDAW/Konvencija protiv svih vidova diskriminacije nad ženama.* Naime, na 74 sesiji (koja se odvija od februara 2018. do marta 2019. vrši se razmatranje izveštaja koje su podnele države u okviru člana 18. Komitetu CEDAW/Konvencije o eliminaciji svih vidova diskriminacije nad ženama. Dokument sa opsežnim primedbama na izveštaj Srbije, podnele su početkom jula 2018. godine tri organizacije: Autonomni ženski centar, ASTRA i Žene u crnom; pitanja se problema vezanih za nasilje nad ženama, trafikng žena i položaj braniteljki ljudskih prava.

MREŽE KOALICIJE UZAJAMNA PODRŠKA I SOLIDARNOST

Obrazovni programi, feministički diskusioni kružoci...

Pored već navedenih obrazovnih aktvnosti (Ženski sud, tranziciona pravda-suočavanje s prošlošću...) u ovom periodu realizovane su i sledeće aktivnosti:

1. Ženski mirovni aktivizam, 25. jun, Đulići, Bosna i Hercegovina

Obrazovni program koji udruženje građanki „Anima“ iz Đulića i Žene u crnom, Beograd organizuju od početka 2016. godine. Ovo je *osmi ciklus* navedenog obrazovnog program posvećenog zajedničkom promišljanju učešća žena u izgradnji mira, ulozi ženskog mirovnog aktivizma u postizanju pravednog mira. Susreti u okviru *Ženskog mirovnog aktivizma* jačaju povjerenje, uzajamnu podršku i solidarnost, šire prostore ženske autonomije i samopouzdanja.

I ovaj susret je nastavak dugogodišnje saradnje, prijateljstva, uzajamne podrške i zajedničkog rada „Anime“ i ŽUC-a.

U okviru ovog ciklusa održana je radionica: *Odnosi među ženama (sukobi – kako ih prevazići?); rivalitet/takmičenje među ženama; ogovaranje/trač-politika partijarhalnog razdora, izgradnja poverenja...* itd.

Na ovoj radionici bilo je prisutno **26** žena iz sledećih mesta: Đulići, Sapna, Klisa, Glumina, Tojšići i Beograda.

2. Susret ženske solidarnosti, Kotor/Kovač, Crna Gora, 26. i 27. maj

Cilj susreta je stvaranje prostora za bolje upoznavanje, jačanje povjerenja, uzajamne podrške i solidarnosti, razmena iskustva o pobuni majki (u Crnoj Gori) - o protestima za odbranu prava na naknadu majki sa troje i više djece od 2016. do maja 2018.), društveno politički kontest pobune, štrajk gladu, podrška...

Susretu je prisustvovalo **14** žena iz sledećih gradova: Kotor i Herceg Novi, Risan, Bijelo Polje, Prčanj, Nikšić, Podgorica. Radionice su moderirale Ljupka Kovačević i Staša Zajović.

Tokom razgovora: Zašto si postala aktivistkinja?, učesnice su najčešće navodile sledeće motive:

Na društvenom planu reakcija na nepravde (socijalno-klasnu, političku...) a u privatnoj sferi najviše su reagovala na diskriminatorski odnos porodice prema 'ženskoj djeci'.

U kraćem interaktivnom predavanju o *mirovnom pokretu*, učesnice su najviše govorile o potrebi jačanja, ali i o teškoćama organizovanja pokreta 'u našim uslovima'; a potom su učesnice upoznate sa ženskim mirovnim pokretom (odlike, principi, struje...).

Tokom zajedničkog promišljanja o moralnoj dimenziji solidarnosti a u vezi sa ratom i ratnim zločinima na prostoru bivše Jugoslavije tokom 90-ih, u iskazima učesnica *preovladava odbijanje da se direktno i jasno govori o zločinima počinjenim 'u naše ime'. Naime, prisutne žene su svedokinje zločina 90-ih a to što nije bilo jasnih reference na taj period (već uglavnom na Drugi svetski rat), što ukazuje na dominantno potiskivanje/prećutkivanje...*

Što se tiče **socijalno- klasne dimenzija solidarnosti**, učesnice su se saglasile da *'ne postoji solidarnost među radnicima, razbijeni su i atomizovani; političke partije, prije svega, vladajuća, smišljeno razbijaju radnike; nacionalizam služi kao paravan za pljačkašku privatizaciju i pretvaranje radnika/ca u roblje...'*

Projekcija filma **'Solidarne majke za mir'** (30 min.), u produkciji Grupe za videoaktivizam ŽUC-a o regionalnom susretu uzajamne podrške žena – žrtava najtežih ratnih zločina iz Srebrenice (Bosna i Hercegovina), Vukovara (Hrvatska), Bele Reke, Beograda (Srbija), izazvao je divljenje, podstakao *'nadu i vjerovanju da su zajedništvo i mir mogući'*.

Solidarnost je naša snaga

Akcije solidarnosti – sa pripadnicama/ima ugroženih i obespravljenih manjinskih zajednica (socijalno-klasnih, etničko-rasnih, seksualnih), građanima/nkama čija su ljudska prava (radna, obrazovna, kulturna), ugrožena.

I Solidarnost sa ratnim izbeglicama u Srbiji: Žene u crnom su započele 2013. kada su organizovane solidarne akcije protiv rasističkih napada koji su kulminirali krajem 2013 godine i od tada pa do sada Žene u crnom organizuju mnoštvo aktivnosti, o čemu možete naći informacije na sajtu Žena u crnom. Aktivnosti solidarnosti su međusobno isprepletene, istovremeno uključuju više dimenzija – mirovnu, humanitarnu, umetničko-aktivističku, informativnu...

Direktne akcije - solidarna pomoć na terenu ima više segmenata i obuhvata:

- **Posete mestima u Srbiji na kojima se nalaze izbeglice** – aktivistkinje i aktivisti ŽUC-a pružali su solidarnu pomoć u samoorganizovanim kampovima izbeglica - **Šid, na granici između Srbije i Hrvatske**. U ovom izveštajnom periodu dva puta smo išli u solidarnu posetu izbeglicama u Šidu gde je broj izbeglica je značajno manji nego ranije - oko 30 izbeglica. Razlog ovome je prvenstveno teror hrvatske policije prema izbeglicama. Iz tog razloga veliki broj izbeglica se uputio ka Bosni i Hercegovini. U ovoj aktivnosti saradujemo sa „No name kitschen“, međunarodna volonterska mreža koja kontinuirano pruža pomoć izbeglicama u

samoorganizovanom kampu u Šidu i drugde. **19. i 20. jula smo bile na granici između Srbije i Mađarske.** Obišle smo sva mesta na kojima su ranije boravile izbeglica. Međutim, posle zabrane prelaska izbeglica (septembar 2015.), kontinuiranog terora mađarske, kao i srpske policija, ni u gradu Subotici ni u blizini granice nema izbeglica.

- **Poseta mestima u Bosni i Hercegovini/BiH na kojima se nalaze izbeglice:** Od 5. do 8. juna Mirko Medenica, aktivista ŽUC-a posetio je mesta u Sarajevu (najviše oko Železničke stanice), pružajući humanitarnu solidarnu podršku zajedno sa lokalnim i međunarodnim volonterima/kama. U tom trenutku se u BiH nalazi oko 4000 izbeglica, od kojih je oko 1000 u Sarajevu, oko 400 se nalazi u dva postojeća kampa Salakovac (Mostar) i Delijaš (Trnovo), dok je najveći broj ljudi u oblasti Bihaća i Velike Kladuše. (*Integralni izveštaj na srpskom i engleskom može se naći na sajtu ŽUC-a*).

- **Poseta mestima u Crnoj Gori/CG na kojima se nalaze izbeglice:** Od 17. do 19. juna grupa aktivistkinja/aktivista ŽUC-a (Goran Lazin, Mirko Medenica i Violeta Đikanović) boravila je u Pljevljima/CG u sigurnoj kući organizacije „Bona Fide“ (aktivno deluje u Mreži ŽUC-a). Ovaj prostor je od februara 2018, sa početkom dolaska izbeglica/migranata pretvoren u prostor za izbeglice/migrante. Od početka februara 2018., kada su izbeglice/migranti počeli da koriste rutu kroz Crnu Goru, kroz ovaj prostor je prošlo **660** osoba. U ovom prostoru izbeglice/migranti, pored smeštaja dobijaju i hranu i odeću, kao i svu drugu moguću pomoć i informacije od lokalnih aktivistkinja i aktivista. Izbeglice/migranti u ovom prostoru nekada samo prespavaju jednu noć, a neki borave i duže, i po više nedelja... Izbeglice/migranti u ovom prostoru nekada samo prespavaju jednu noć, a neki borave i duže, i po više nedelja. Ove aktivnosti se finansiraju isključivo od strane lokalnih aktivistkinja i aktivista i njihovih familija, kao i pojedinih građana i građanki Pljevalja. (*Integralni izveštaj na srpskom i engleskom može se naći na sajtu ŽUC-a*)

- **Mirovne akcije humanitarnog karaktera** – pružanje humanitarne pomoći - preko humanitarnih akcija podstičemo solidarnost, upoznavanje, prijateljstvo, susrete sa ratnim izbeglicama, sticanje znanja o položaju izbeglica, informacija o njihovom položaju, itd. U ovom izveštajnom periodu ŽUC je organizovao prosečno jednom nedeljno, a nekada i više puta, solidarne posete ŽUC-u izbeglica smeštenih u kampu u Krnjači (devojčica i žena iz Avganistana), kao i drugih izbeglica.

- **Umetničko-aktivističke akcije solidarnosti sa izbeglicama** - ulične mirovne akcije – protesti zbog zloupotrebe i militarizacije izbegličke tragedije, podsticanje solidarnosti građanstva sa ratnim izbeglicama. Ovaj segment aktivnosti obuhvata i estetsku dimenziju solidarnosti (štampanje letaka, izrada bedževa, transparenta na arapskom, farsiju, engleskom, srpskom jeziku). U ovom periodu organizovane su ulične akcije: 21. mart (*više informacija u rubrici 'Ulične akcije'*).

- **Dokumentarni filmovi o akcijama solidarnosti:** Grupa za video aktivizam ŽUC-a snimila je kraće filmove o uličnim akcijama, umetničko-aktivističkim programima, o čemu je već bilo reči u ovom izveštaju ('Grupa za video aktivizam'). Takođe imamo bogatu foto dokumentaciju o akcijama solidarnosti.

Pored navedenog, solidarnost sa ratnim izbeglicama Žena u crnom izražavaju i drugim aktivnostima:

Izveštaji - na srpskom i engleskom jeziku, za domaće i međunarodne mreže radi upoznavanja sa problemima izbeglica, njihovim položajem, njihovim ljudskim pravima, zloupotrebama, diskriminacijom, kako na nivou institucija tako i društva.

Beleženje zloupotreba i militarizacije izbegličke tragedije – slučajevi represije, zloupotrebe, eksplo-

atacije izbeglica od strane državnih i nedržavnih aktera u vidu pljačke i bogaćenja na račun izbeglica; o ovome ŽUC izveštava kako putem izveštaja, tako i u brojnim saopštenjima.

Praćenje primene mera od strane institucija - ispunjavanje obaveza koje je preuzela država na osnovu međunarodnih konvencija o položaju izbeglica i tražilaca azila – raskorak između faktičkog i normativnog stanja (*Opširnije o ovome u izveštajima Mirka Medenice "Balkanska ruta:*

Stuck in the mud of exploitation, crime, populism, brutality", jun 2018.)

Internacionalistička solidarnost – kontakti sa međunarodnim mrežama radi razmene informacija, osmišljavanja zajedničkih akcija, organizovanje poseta mestima na kojima borave izbeglice u Srbiji, tako da smo u ovom periodu organizovale smo brojne posete, učestvovali na međunarodnim konferencijama, debatama, od kojih izdvajamo:

- **19. maj, Ljubljana:** razmena iskustva u radu sa izbeglicama/migrantima u kojoj su učestvovali aktivistkinje 'Socijalnog centra Rog, Ljubljana, Centar za žene žrtve rata, Zagreb i Žene u crnom, Beograd. U ime ŽUC-a učestvovala je Staša Z.

- **5. jun, Sarajevo** - skup aktivista i aktivistkinja koji pomažu izbeglicama, bilo je prisutno oko 40 aktivista regiona (BiH, Hrvatske, Srbije), kao i Italije i Španije. Tokom skupa su razmenjena iskustva, kao i informacije o aktuelnoj situaciji na „Balkanskoj ruti“ u svetlu dalje militarizaciju granica i nastavak terora nad izbeglicama. U ime ŽUC-a učestvovali su Mirko Medenica. Skup je organizovan uoči samita zvaničnika iz zemalja Balkana sa temom „povećanja sigurnosti granica“ koji je održan 7. juna.

Permanentni tribunal naroda/Tribunal permanente de los pueblos, Barcelona, 29. i 30. juna i jul – Zasedanja tribunala pod nazivom „*Prostori bez prava*“ (*Espacios No Derecho*) odvijala su se u sesijama koja su obuhvatile tri ključne tačke: Granice na jugu kontinenta/Španija, Rodni aspekt i deca. Nakon slušanja svedočenja, kako žrtava (najviše žena) ili kolektiva/organizacija koji pomažu izbeglicama. Međunarodno sudsko veće u sastavu šest žena: De Teresa Almeida Cravo, (Portugal), Briget Anderson (Velika Britanija), Marina Forti (Italija), Patricia Orejudo, Laia Serra, (Španija) i Stasa Zajovic, sutkinje Tribunala, na zasedanjima u Barceloni, donele su presudu.

Uzajamna podrška i solidarnost

U ovom periodu smo takođe učestvovali i u brojnim konferencijama, inicijativama civilnog društva u organizaciji srodnih grupa; ovde hronološki navodimo one u kojima smo imale aktivno učešće (predavačice, panelistkinje...):

10. maj, Beograd – „Kad sistem ne reaguje, reaguje zločinac. Reakcija umesto zločina“

konferencije za medije povodom Dana sećanja na žene žrtve nasilja – 18. maja u organizaciji Autonomnog ženskog centra, Beograd i Udruženja žena 'Peščanik', Kruševac

Na konferenciji su predstavljene rezultati analize postupanja policije, tužilaštva i centara za socijalni rad u slučajevima nasilja prema ženama i izveštaje o efikasnosti sudskih postupaka u dva slučaja femicida. Takođe su bili predstavljeno izveštavanje medija o nasilju nad ženama. U ime ŽUC-a prisustvovali Mina Damjanović, Miloš Urošević, Staša Zajović.

14.-17. maj, Fruška Gora, Vojvodina – radni sastanak ženskih grupa iz Srbije koje podržava fondacija Kvinna till Kvinna, Švedska na kojem je učestvovalo oko dvadesetak aktivistkinja.- Snežana Tabački i Staša Zajović, zajedno sa Aleksandrom Nestorov (AŽC) su koordinirale panel „Šta da se radi? Izazovi za feminističko-antimilitaristički aktivizam, uticaj politike međunarodne pomoći na aktivizam“.

12. jun, Beograd - Partnerstvom u borbi protiv trgovine ljudima i svih oblika rodno-zasnovanog nasilja u organizaciji Udruženja građanki ATINA iz Beograda, a na konferenciji (održanoj u Ambasadi Francuske) predstavljen je zakon koji reguliše prostituciju u Francuskoj, kao i analiza „Odgovor na trgovinu ljudima i rodno zasnovano nasilje nad migrantskom i izbegličkom populacijom u Republici Srbiji“. U ime ŽUC-a prisustvovala Mina Damjanović.

30. jul – 3. avgust – Jahorina, Bosna i Hercegovina – Mreža za izgradnju mira Bosne i Hercegovine organizovala je radno-rekreativni kamp za aktiviste/kinje u kojem je učestvovao Stefan Milosavljević, aktivista ŽUC-a.

Diskusioni kružoci, predavanja, debate u prostorijama Žena u crnom - "Srede u ŽUC-u"

Praksa redovnih diskusionih kružoka, predavanja i zajedničke refleksije o važnim društvenim i političkim pitanjima u zemlji i svetu, nastavljena je i u ovom izveštajnom periodu, u kojem je organizovano devet (9) predavanja, debata, predstavljanja knjiga, projekcija filmova u kojima su učestvovala oko **180** osoba:

9. maj "Alternativna desnica – Novi oblik nacifašizma", predavanje Zlatoja Martinova, publiciste, novinara i člana Glavnog odbora Saveza antifašista Srbije. U razgovoru učestvovalo dvadeset (**20**) aktivista/kinja.

16. maj "Enkel" (Unuk) – dokumentarni film u produkciji TV Vojvodina (2018.) u trajanju od 55 minuta autora Aleksandra Reljića iz Novog Sada. Film govori o prijateljstvu preživjele logorašice iz ozloglašenog nacističkog logora Aušvic (Jevrejke Eve Mozes) i Rajnera Hesa, unuka Rudolfa Hesa, komandanta Aušvica. Film svedoči o dve neobične životne priče, isprepletene i spojene kroz oprastanje, prijateljstvo i zajedničku borbu protiv nacizma, rasizma, antisemitizma, ksenofobije... U razgovoru je učestvovao autor filma, kao i **15** osoba.

23. maj „Hannah Arendt i Martin Heidegger – PISMA od 1925. do 1975. i druga svjedočanstva“, u izdanju TIM press, 2017.; u razgovoru o knjizi učestvovala/i: Daša Duhaček, Danica Vukićević, Lino Veljak, Snežana Tabački, Staša Zajović, Vesna Pešić I drugi a prisustvovalo je **28** osoba

30. maj "O starenju" - feministička radionica koju je koordinisala feministička aktivistkinja i lekarka Vera Litričin; u razgovoru učestvovalo 15 žena.

6. jun "50 godina od 68"- o studentskim protestima 1968. godine govorili: Dragomir Olujić Oluja, levičar i aktivista iz Beograda, razgovor je moderirao Lino Veljak, Filozofski fakultet Zagreb; razgovoru uz projekciju kratkih filmova o 68' prisustvovalo je **20** osoba.

13. jun "O Golom otoku" (1948-2018) govorio je novinar Ljubiša Stavrić o stradanju žena (Dragica Vitlović-Srzentić i Eva Nahir) u kašnjeničkom logoru u Jugoslaviji, uz projekciju dokumentarnog filma „Jedna žena-dva veka“ o Dragici Vitlović-Srzentić reditelja Želimira Žilnika. Ovom događaju prisustvovala je **21** osoba.

20. jun „Pretpostavka nevinosti“ (90 minuta) projekcija filma i razgovor sa rediteljkom *Jelene Marković*; prisustvovala su **24** osobe.

27. jun „Papirne disko kugle“ Promocija romana *Dragoslave Barzut*, književnica i LGBT aktivistkinja; razgovor je organizovan povodom Svetskog dana ponosa LGBTIQ osoba a učestvovalo je **12** osoba.

25. jul - 'Veze' (Connections), film rediteljke Jelene Marković u trajanju od 50 minuta; u razgovoru nakon projekcije učestvovala autorka filma i **20** osoba.

Kampanje, apeli

Pored navedenih inicijativa u ovom izveštajnom periodu, takođe smo pokrenule ili aktivno učestvovala smo aktivno u brojnim kampanjama pre svega u vezi sa zahtevima za suočavanjem s prošlošću – odgovornost za ratne zločine, nasilju nad ženama, protiv represije nad političkim neistomišljenicima; nad izbeglicama.

Stop fašizmu! – u saopštenju povodom 9. maja - Dana pobede nad fašizmom, Inicijativa mladih za ljudska prava, antifa-hor Naša pjesma, Savez antifašista Srbije i Žene u crnom su upozorile da je „U Srbiji fašizam zakucao na vrata još krajem osamdesetih (XX veka) godina kada se sejanjem međunacionalne mržnje pripremao teren za rat koji je doveo do velikih ljudskih žrtava i razaranja Jugoslavije“ a „tri decenije docnije, fašizmu su širom otvorena vrata i on je nesmetano ušao u srpsko društvo umorno od ratova, ekonomske bede i opšteg osiromašenja“. U saopštenju se naglašava da režim nameće medijsku blokadu „poput one iz nacifašističke tradicije tridesetih godina XX veka u Nemačkoj i Italiji, obračunava se sa političkim neistomišljenicima“ itd.

Nikada nećemo zaboraviti - Nakba 1948.- povodom 70 godina od početka Nakbe (katastrofe), kada je 1948. na prostoru Palestine stvorena država Izrael, u saopštenju podseća da „posle 70 godina okupacije, najduže vojne okupacije na svetu, veliki broj palestinskog stanovništva živi van teritorije Palestine: 2 miliona u Jordanu, blizu pola miliona u Libanu i Siriji“. Mirovna akcija je organizovana u znak protesta protiv izraelske okupacije palestinskih teritorija, a akcijom ŽUC je ponovio „podršku i solidarnost sa napaćenim palestinskim civilnim stanovništvom, sa palestinskim civilnim društvom koje se zalaže za nenasilno i miroljubivo rešenje, sa Ženama u crnom Izraela koje tri decenije nenasilno deluju protiv nacionalističko-militarističke politike svoje vlade“.

Pamtimo žene silovane u ratu u Bosni i Hercegovini! - povodom 19. juna – Međunarodnog dana borbe protiv seksualnog nasilja u ratu, ŽUC su posetile Foču u BiH koje je tokom rata u Bosni i Hercegovini (1992-1996), mesto verovatno najvećeg sistematskog seksualnog nasilja i silovanja u ratu u Bosni i Hercegovini.

ŽUC je i ovom prilikom iskazao „solidarnost i saosećanje prema ženama žrtvama seksualnog nasilja, kako onima koje su ubijene, tako i onima koje su preživle.

Negujemo politiku sećanja kao odgovornost u odnosu na zločine počinjene u naše ime tokom rata u BiH.

Solidarnost sa izbeglicama! - povodom 20. juna Svetskog dana izbeglica, ŽUC je ukazao na težak položaj u kome se nalaze izbeglice/migranti širom sveta. U saopštenju se naglašava: „U vremenu globalizacije, za robu i kapital nema granica, ali se one postavljaju za ljude, naročito one koji su obespravljani i ugroženi. Ljudi širom planete su ugroženi kako oružjem, tako i diktatorskim režimima, brutalnom eksploatacijom, razorenim ekonomijama i globalnim zagađenjem, koje dovodi do elementarnih nepogoda i gladi.

Međunarodna zajednica je najodgovornija za ovu situaciju, jer zbog svoje pohlepe i materijalnih interesa podstiče ratove, izvozeći oružje i ne želeći da se angažuje na okončanju ratova". ŽUC denuncira militarizaciju izbegličke tragedije od strane države Srbije: „Srpske vlasti koriste izbeglice kao izvor zarade. Pored zarade koju srpske firme ostvaruju sramnom prodajom oružja stranama u konfliktu, posebno ističemo da je Srbija, samo od Evropske Unije od oktobra 2015. dobila oko 100 miliona evra za pomoć izbeglicama/migrantima. Uvidom u podatke o dobijenim sredstvima i stanjem u kampovima, očigledno je da je veliki deo ovih sredstava završio u privatnim džepovima korumpiranih predstavnika vlasti i njima bliskim osobama, što je samo još jedan dokaz o dubinskoj i sistemskoj korupciji u Srbiji" itd.

Srebrenica – 8372... – povodom 23 godišnjice genocida u Srebrenici, ŽUC podseća da "Pred sudovima u Srbiji nije doneta nijedna presuda u kojoj je zločin u Srebrenici kvalifikovan kao genocid. Pred Većem za ratne zločine Specijalnog suda u Beogradu na delu je opstrukcija postupka za zločin u Kravici (gde je 14. jula 1995. ubijeno 1313 civila), čime se vređa dostojanstvo žrtava. Umesto zadovoljavanja pravde za žrtve, na delu je rehabilitacija i glorifikacija osuđenih ratnih zločinaca". Žene u crnom i srodne organizacije i dalje će zahtevati da država Srbija poštuje odluke međunarodnih sudova, sudski utvrđene činjenice, da se prizna genocid, da se 11. jul proglasi Danom sećanja na genocid u Srebrenici, da se negiranje genocida kvalifikuje kao krivično delo.

Pamtimo zločin u Orahovcu - 20 godina od zločina nad srpskim civilima- u saopštenju ŽUC i Fonda za humanitarno pravo/FHP podsećaju da je tokom i nakon oružanog sukoba, koji se vodio od 17. do 25. jula 1998. godine na teritoriji opštine Orahovac na Kosovu, između vojnih i policijskih snaga Srbije i Jugoslavije, sa jedne strane i Oslobodilačke vojske Kosova, sa druge strane, počinjeni su zločini i nad srpskim civilima. Napad OVK na Orahovac dogodio se 17. jula, a napad na sela Retimlje i Opterušu 18. jula, te se ovaj datum obeležava kao dan sećanja na ubijene srpske civile na području opštine Orahovac. I ovom prilikom ŽUC i FHP su izrazile saosećanje i solidarnost sa porodicama žrtava, kao i podršku njihovim zahtevima za utvrđivanjem svih činjenica o ovom zločinu i privođenjem svih počinitelaca pravdi.

Zločini u Oluji su odgovornost svih nas! – povodom 23 godišnjice zločina organizacije (Centar za žene žrtve rata – ROSA (Zagreb), Centar za građansku hrabrost, Srpski demokratski forum i Ženska mreža Hrvatske, uz podršku Žena u crnom (Beograd) i Udruženja za društvena istraživanja i komunikaciju - UDIK (Sarajevo) su podsetile javnost na „ratne zločine počinjene u toj operaciji kao i na državno organizirano poricanje ovih zločina. Budući da još nisu otkrivene sudbine nestalih i ubijenih te da za sprovedeno etničko čišćenje i ratne zločine nisu procesuirani počinitelji, navedene organizacije ponavile su zahtev „da se procesuiraju ratni zločini počinjeni tokom operacije *Oluja*, a koji su počinjeni u ime hrvatskog naroda, posebno obzirom da se od poricanja i relativizacije ratnih zločina došlo do veličanja istih“.

Međunarodna politika

U prethodnim rubrikama u ovom izveštaju navedeno je učešće na brojnim međunarodnim konferencijama, kao i posete na međunarodnom nivou.

Pored već navedenih, od učešća na međunarodnim konferencijama izdvajamo:

Jun 2018. Žene u crnom dobile nagradu Povelja Kulina Bana zbog hrabrosti i visoke moralnosti

Arhiv Federacije Bosne i Hercegovine dodelio je nagradu Povelja Kulina Bana zbog hrabrosti i visoke moralnosti Ženama u crnom iz Beograda.

U obrazloženju nagrade je, između ostalog, navedeno: „Vi ste svojom aktivnošću dali izuzetno važan doprinos u traganju za istinom o Bosni i Hercegovini u vezi sa agresijom na njen suverenitet i teritorijalni integritet pri čemu su pale ogromne žrtve njenih stanovnika. Niste se bojali kazati istinu, ma koliko ona teška bila i zbog toga zaslužujete ovu visoku nagradu, kojom želimo naglasiti da vaš rad nije bio uzaludan. Govorenjem istine, čak i nikada su ljudi bili gluhi i slijepi za nju, uspostavljali ste pokidane mostova između naroda Balkana, čemu bi trebalo da teže svi dobonamjerni ljudi.“

U ime Žena u crnom dodeli nagrade u Centru za djecu i omladinu u Sarajevu, 8. juna 2018. godine prisustvovala su četiri aktivistkinje Žena u crnom.

29. i 30. jun i 1. jul, Barselona - Permanentni tribunal naroda/Tribunal permanente de los pueblos/TPP – Zasedanja tribunala pod nazivom „Prostori bez prava“ (*Espacios No Derecho*) odvijala su se u sesijama koja su obuhvatile tri ključne tačke: Granice na jugu kontinenta/Španija, Rodni aspekt i deca. Nakon slušanja svedočenja, kako žrtava (najviše žena) ili kolektiva/organizacija koji pomažu izbeglicama. Međunarodno sudsko veće TPP u sastavu šest žena- sutkinja: De Teresa Almeida Cravo, (profesorka međunarodnih odnosa na Univerzitetu u Koimbri/Coimbra, Portugal), Briget Anderson (profesorka i istraživačica migracija, Velika Britanija), Marina Forti (novinarica levičarkog medija 'Il manifesto, Italija), Patricia Orejudo (profesorka međunarodnog prava na Univerzitetu Complutense, Madrid, Španija); Laia Serra (advokatica za ljudska prava, Barselona, Španija) i Stasa Zajovic (Žene u crnom, Beograd, Srbija) nakon zasedanja u Barseloni donele su presudu.

10. - 17. avgust, Sarajevo/BiH – U okviru Sarajevskog filmskog festivala/SFF, Nadežda Kostić, svedočinja na ŽS, učestvovala je u debatama o suočavanju s prošlošću u kojima je govorila o aktivnostima ŽUC-a u toj oblasti.

*Izveštaj priredila: Staša Zajović
uz podršku: Anđelije Vučurović, Ljupka Kovačević, Miloša Uroševića,
Mine Damnjanović, Mirka Medenice, Nadežde Kostić, Nataše Milanović,
Snežane Tabački, Milka Rosić, Stefana Milosavljevića.*

Žene u crnom
Beograd, Septembar 2018.